

УДК-069 727.7

к.арх. Дивак В.І.,

Київський національний університет будівництва і архітектури

РОЗШИРЕННЯ МУЗЕЇВ НА ТЕРЕНІ ПОСТРАДЯНСЬКОГО ПРОСТОРУ

Розглядаються причини виникнення розширення художніх музеїв та їх розвиток на території пострадянського простору.

Ключові слова: музеї, розширення музеїв.

Розширення художніх музеїв – явище, яке виникло на певному відрізку історичного розвитку і є природнім процесом, що закладено самою суттю та логікою діяльності музею. Відомий російський філософ М.Ф. Федоров вважав, що кожній людині притаманна властивість “зберігання”, як одна з засадничих рис діяльності людини: “Кожна людина носить у собі музей, носить його навіть проти власного бажання, як мертвий додаток, як труп, як докори сумління. Бо зберігання – закон корінний, що передував людині, який діяв ще до нього”[1].

Остаточно формування явища розширення музею закінчується після того, як музей виокремлюється з будівлі палацу і стає окремою спеціалізованою будівлею. В момент, коли існуюча музейна будівля вже не мала змогу виконувати одну із функцій – “накопичення” і потребувала подальшого просторового розвитку.

Збільшення кількості творів мистецтва рано, чи пізно призводить до моменту, коли кількість експонатів перевищує можливості фондосховища та експозиційних залів. В той же час, удосконалюються форми роботи з відвідувачами, з’являються нові технології, що потребують збільшення загальної площі музею за рахунок нового будівництва.

Розширення принципово відрізняється від реконструкції та реставрації музеїв, які не зачіпають процеси удосконалення існуючої функціонально – планувальної структури будівлі.

На терені колишньої російської імперії зводилися спеціалізовані будівлі для музеїв. Так, у м. Керчі створюється музей старожитностей (арх. Дж. Торічеллі, 1865). За авторством того ж архітектора у м. Одеса будується музей товариства історії та старожитностей (1840).

У 1908 році у м. Полтава в стилі модерну побудовано земський музей (арх. В. Кричевський). Спочатку в якості музею використовувалась тільки частина будівлі. Основне завдання будівлі пов’язано з забезпеченням адміністративних функцій. Будівля має ”Ш”- подібний асиметричний план.

У центральній частині розташований вестибюль та центральний хол з парадними сходами. Просторі коридори з’єднували земства з двору були

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ХУДОЖНИЙ МУЗЕЙ УКРАЇНИ
КИЇВ, 1904 р.
арх. В. ГОРОДЕЦЬКИЙ**

**ПЛАН 1-го ПОВЕРХУ
ПІСЛЯ 1972 року
арх. П. ПЕТРУШЕНКО (Київпроект).**

**ПЛАН 1-го ПОВЕРХУ
ДО 1972 року**

**ЕСКІЗ ДОБУДОВИ НЕІСНУЮЧОЇ ЧАСТИНИ МУЗЕЮ
ПОВЗДОВЖНИЙ РОЗРІЗ**

Державна архітектурно-будівельна інституту України
Архітектурний відділ

Загальна корисна площа усіх приміщень - близько 5000 м.кв.;
Площа експозиційних приміщень - близько 2000 м.кв.;
(з них площа постійної експозиції - 1650 м.кв., тимчасових експозицій - 350 м.кв.);
Площа фондосховища - близько 900 м.кв.

**РОЗШИРЕННЯ
НАЦІОНАЛЬНОГО ХУДОЖНЬОГО МУЗЕЮ УКРАЇНИ (НХМУ)
КИЇВ, 1990 - 2000 р.
арх. І. ШПАРА, Р. ЖУК, В. ШЕВЧЕНКО**

**ПЕДАГОГІЧНИЙ МУЗЕЙ,
КИЇВ, 1912 р.,
арх. П. АЛЬОШИН**

**ПЛАН МУЗЕЮ
арх. П. АЛЬОШИН, 1912р.**

**ПЛАН РОЗШИРЕННЯ МУЗЕЮ
арх. П. АЛЬОШИН, 1937р.**

**ДОСВІД РОЗШИРЕННЯ
МУЗЕЇВ УКРАЇНИ**

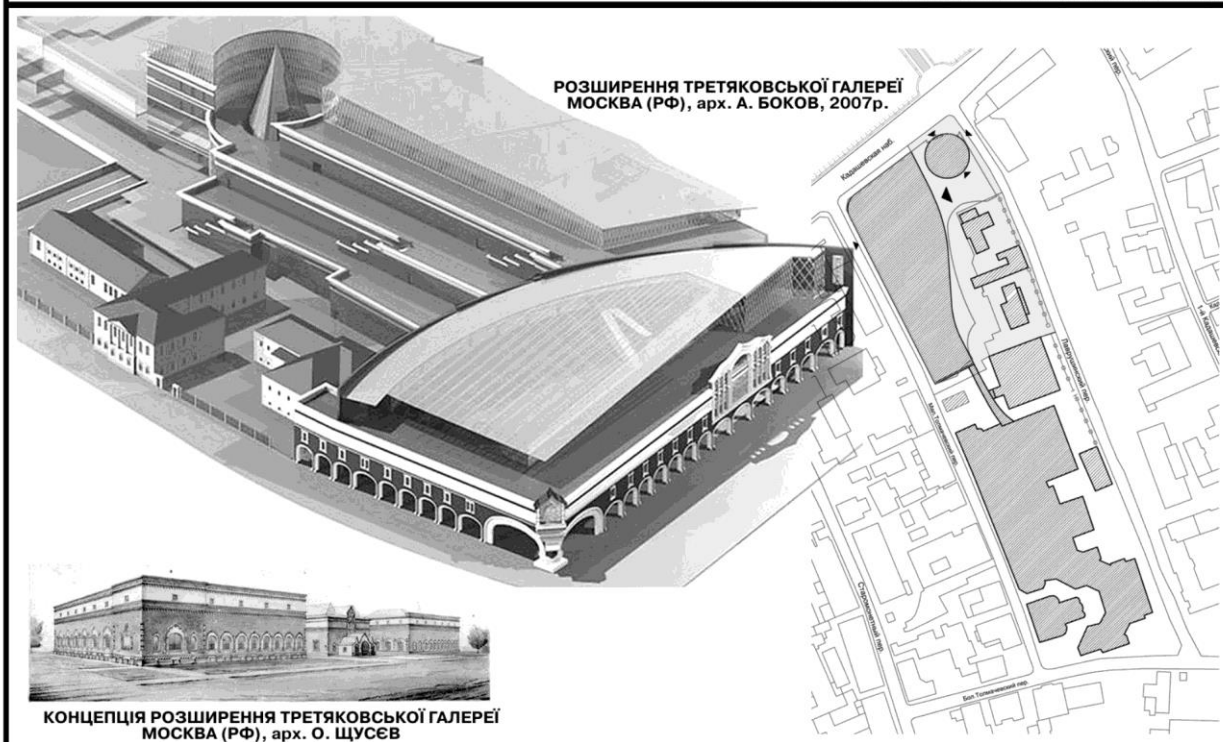
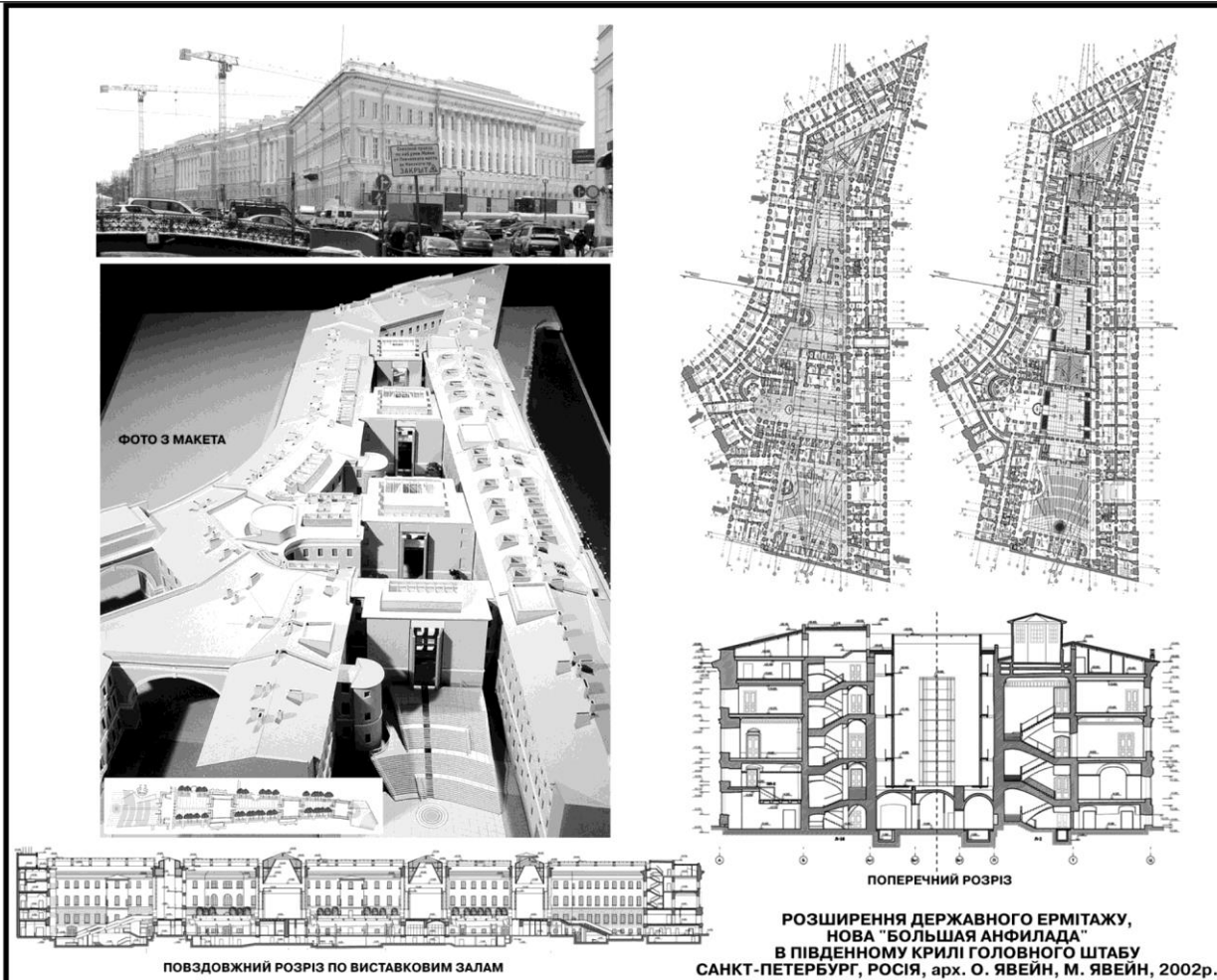
влаштовані третьому поверсі ще за часів губернського побудована на узвозі, головний фасад має два з половиною поверхів, а з двору – три з половиною. Але першою будівлею музею був будинок поміщика Болюбаша, побудований за проектом арх. П. Альошина (1912) по вул. Спаській, 11.

Визначною будівлею в місті Києві став Педагогічний музей (арх. П. Альошин, 1911), побудований на ділянці землі поміж вулицями Функуклеєвська (вул. Б. Хмельницького) та Миколаєвським бульваром (бульвар Шевченка). Основою композиційного рішення став паралелограм з вписаним циліндром, який завершується фрагментом шару. Будівля мала “П”-подібну форму плану. При вирішенні конструкцій широко використовувався залізобетон. На протязі часу багато раз змінювалось призначення будівлі. Після прийняття рішення (1937) про організацію філії музею Леніна, постало питання його розширення. Початково, за проектом арх. О. Линецького передбачалась добудова двоповерхового флігеля. Після незгоди та скарги П. Альошина до Ради Міністрів УССР, він сам очолює процес проектування. Загальна площа збільшується майже удвічі. План отримав закритий внутрішній дворик (27,5 x 16,2 м), що найбільш відповідає музейній функції.

У Києві за проектом арх. П. Бойцова (1849–1918) зведено будівлю Київського художньо – промислового та наукового музею. За основу розробки було прийнято московський музей образотворчого музею з подальшим доопрацювання арх. В. Городецького у стилі неокласицизму. У 1904 році відбулося його офіційне відкриття. З 1994 року музей отримав нову офіційну назву - Національний художній музей України [2].

Розширення художніх музеїв починають опановувати і пострадянські простори. Проект розширення Третьяковської галереї розроблявся на протязі 15 років (арх. А. Боков). Головна ідея проекту полягала у створенні музейного кварталу за рахунок знесення застарілих будинків. Основним планувальним елементом розширення музею став атріумний простір, який призначений для проведення виставок, презентацій та зустрічей. Автори відмовились від широкого використання природного світла, як роблять деякі музеї, а використали штучне освітлення. Для розробки фасадів був оголошений конкурс, переможець якого (арх. С. Чобан, бюро Speech) сформував нове архітектурно – художнє бачення зовнішнього вигляду розширення музею [3-5].

Розширення Ермітажу було запропоновано проводити за рахунок приміщень Головного штабу (арх. К. Россі, 1819-1829). Автори проекту “Новая Большая Анфилада” (арх. Олег та Микита Явейни, “Студия 44”, 2002) за рахунок перекриття внутрішнього двору існуючої будівлі музею створили єдиний простір, який за необхідністю може бути розділений на п’ять частин.

**ДОСВІД РОЗШИРЕННЯ
ХУДОЖНІХ МУЗЕЇВ (РФ)**

Для отримання враження невагомості автори мали намір використати скляні балки. Але ця ідея не була здійснена [6].

Література

1. Федоров Н.Ф. Музей, его смысл и назначение [Электронный ресурс] - Режим доступа: dugward.ru/library/fedorov/fedorov_muzey.html
2. Малаков Д. Городецкий. Виклик будівничого / Д. Малаков. – К., 2008. - 176 с.
3. Кто обустроит Третьяковку. [Электронный ресурс] Режим доступа: http://archi.ru/russia/48388/kto-obustroit-tretyakovku&utm_source=feedly
4. Фасады нового корпуса Третьяковской галереи: проект бюро SPEECH [Электронный ресурс] Режим доступа: <http://archplatforma.ru/?act=2&tgid=2396&stchng=2>
5. Михайлов К. Третьяковско-Троянская галерея / К. Михайлов // Архнадзор, No29. - 2014.
6. Новая Большая Анфилада. Проект реконструкции и реставрации восточного крыла здания Главного Штаба. Выставка в галерее ВХУТЕМАС [Электронный ресурс] Режим доступа: <http://archi.ru/events/2747/novaya-bolshaya-anfilada-proekt-rekonstrukcii-i-restavracii-vostochnogo-kryla-zdaniya-glavnogo-shtaba-vystavka-v-galeree-vhutemas>

Аннотация

В статье представлены результаты исследования причин возникновения и развития расширения художественных музеев на территории постсоветского пространства.

Ключевые слова: музеи, расширения музеев.

Abstract

The article presents the results of a study of the causes and some examples of the expansion of art museums in the territory of the former Soviet Union.

Keywords: museum, museums extension.